

В.С. Білоус,
директор бібліотеки
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
V.S. Bilous,
library Director
in Vinnitsia State Mykhailo
Kotsiubynskyi Pedagogical University

ОСВІТЯНСЬКА БІБЛІОТЕКА НА ДОПОМОГУ МИСТЕЦЬКІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

EDUCATIONAL LIBRARY WITH A HELP IN ART PREPARATION FOR FUTURE TEACHERS

Стаття відображає традиційні та інноваційні форми діяльності бібліотеки щодо мистецької підготовки майбутнього вчителя. Акцентовано увагу на досвіді роботи бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Ключові слова: мистецька освіта, мистецька підготовка, культурно-просвітницька діяльність, художньо-естетичне виховання, бібліотека Вінницького педуніверситету.

The article reflects traditional and innovative forms of library in art preparation of future teachers. The attention is focused on the experience of library in Vinnitsia State Mykhailo Kotsiubynskyi Pedagogical University.

Keywords: art education, art preparation, cultural and educational activities, artistic and aesthetic education, library of Vinnitsa Pedagogical University.

Актуальність дослідження. Мистецтво є найінтенсивнішим засобом освоєння тезаурусу цінностей і смислів людського буття, забезпечуючи при цьому їхню конкретно-наочну репрезентацію і безпосереднє переживання сучасною людиною. Мистецтво робить культурний досвід людства частиною внутрішнього досвіду сучасної людини [3, с.54]. За допомогою мистецтва людина не тільки пізнає навколишню дійсність, а, насамперед, формує себе як всебічно розвинену особистість, що є важливим кроком на шляху до духовності. Залучення до художньої культури значно розширює духовні обрії людини, узагальнює ієрархію її цінностей та смислів, гармонізує внутрішній світ.

Мистецька освіта забезпечує культурно-духовний та естетичний розвиток, який, є вагомим чинником становлення особистості, практичне освоєння особистістю знань про мистецтво і культуру як духовну сферу, що в подальшому впливає на адаптацію її в культурному просторі та дає можливість стати суб'єктом його творення, адже мистецтво завжди було й залишається

найяскравішим виразником характерних особливостей як зовнішнього вияву життя нації, так і його внутрішнього – духовного змісту [7].

Головна мета мистецької підготовки майбутнього вчителя – набуття молодим поколінням культурного досвіду, успадкування духовних надбань народу, формування розвиненої духовної, моральної, художньо-естетичної культури. Кожна особистість набуває культурно-духовні цінності у безпосередній залежності від культурного середовища, простору, в якому відбувається її соціалізація і який є зовнішнім чинником її культурного зростання. Саме до такого культурного середовища, простору, що забезпечують та сприяють мистецькій підготовці належать навчальні заклади та бібліотеки.

Мета статті – показати важливість мистецької підготовки майбутнього вчителя, художньо-естетичного виховання у діяльності бібліотеки вищого навчального закладу, розповісти про досвід роботи освітянської книгозбірні, яка має великий потенціал, спрямований на задоволення інформаційних потреб користувачів, сприяє вихованню культурно-духовних та художньо-естетичних якостей майбутнього освітянина, вчителя нової формації.

Аналіз досліджень. Особливого значення для осмислення проблеми набувають сьогодні дослідження в галузі вітчизняного мистецтвознавства та мистецької педагогіки (Баканурський А., Масол Л., Ничкало С., Падалка Г., Рейзенкінд Т., Рудницька О., Семашко О., Щолокова О. та інші). Питанню діяльності бібліотеки щодо культурного та художньо-естетичного виховання, мистецької підготовки особистості присвячено чимало робіт, дана тема розглядається на наукових конференціях, семінарах, круглих столах, висвітлюється на сторінках фахових видань науковими працівниками, практиками освітянської та бібліотечної галузі, серед яких Грабар Н., Грінішина І., Покровко О., Сопівник І., Шульга О. та інші.

Виклад основного матеріалу. На часі бібліотеки ВНЗ – це не тільки своєрідні науково-інформаційні центри, а й центри розвитку інтелектуальних та творчих здібностей молоді, центри спілкування та організації дозвілля. Як відомо, крім виконання основної інформаційної функції, бібліотека залишається місцем духовності, спілкування, де панує слово і де шанують прекрасне і вічне [5, с.351], просвітницьким осередком, який сприяє формуванню гармонійної, морально досконалої особистості, відкритої до інтелектуального та творчого розвитку. Через художнє слово, музику і живопис, постійне спілкування з літературою книгозбірня, як осередок інтелектуального життя, проводить значну роботу для підвищення загальної культури студентської молоді, мистецької підготовки майбутнього вчителя.

У вищому навчальному закладі пробудження культурно-громадської активності та втілення в життя ідей модернізації дозвілля [1, с.16] забезпечується поєднанням зусиль і співпрацею ради з виховної роботи університету, кафедр, деканатів і бібліотеки.

Освітянська книгозбірня приділяє важливу увагу мистецькій підготовці майбутнього вчителя, забезпечує творчий простір для проведення цікавого дозвілля, створюючи умови для духовно-естетичного спілкування та самореалізації студентів навчального закладу. Виховання студента, як людини

культурної, з розвиненим естетичним ставленням до навколишнього світу і до самої себе, формування естетичної культури, духовних, моральних цінностей є важливим завданням, що стоїть перед бібліотечними працівниками навчального закладу. Виконання цього завдання забезпечується всіма напрямками діяльності бібліотеки, що включають комплектування та організацію бібліотечного фонду, відображення в довідково-бібліографічному апараті, інформаційно-бібліографічне інформування, культурно-просвітницьку роботу.

Фонд книгозбірні містить цікаві раритетні твори мистецтва, художні альбоми, енциклопедичні та довідкові видання, наукову та навчально-методичну літературу у паперовому та в електронному вигляді, що сприяє мистецькій підготовці майбутнього вчителя.

Персонал бібліотеки проводить комплекс заходів щодо мистецької підготовки майбутнього вчителя, активним чином долучається до проведення загально університетських культурно-просвітницьких заходів, які сприяють вихованню в молодого покоління якісно нових ціннісних орієнтирів і пріоритетів, позитивно впливає на становлення особистості студентів. Вони відіграють важливе пізнавальне значення, сприяють формуванню загальної та професійної культури молодих людей, їх інтелектуальному та естетичному вихованню [2, с.359].

У рамках проекту «Бібліотека ВДПУ імені Михайла Коцюбинського – модель сучасної бібліотеки ВНЗ» діють міні-проекти, організовується робота клубів, студій, гуртків, які допомагають розкрити творчий потенціал одарованої молоді.

Для всіх любителів книги та мистецтва, з метою виховання у молоді любові до прекрасного, сприяння її творчій самореалізації, у бібліотеці створено книжковий клуб «Автограф», творчий клуб «Креативне рукоділля», літературно-мистецька студія «Гармонія», діяльність яких допомагає студентам дізнатися багато цікавого, підняти свій культурний рівень, розкрити індивідуальні можливості, створює сприятливі умови для різностороннього спілкування і організації дозвілля. Метою книгозбірні є виявлення талановитої молоді університету та презентація їхньої творчості. Мета об'єднань – популяризація якісної художньої літератури, художньо-естетичне виховання студентів, сприяння розвитку гармонійної та високоморальної особистості. З початком роботи започаткували такі форми роботи як творчі зустрічі та презентації, літературно-розважальні програми, творчі конкурси, мультимедійні презентації, буктрейлери, краєзнавчі мандрівки.

Питання естетичного виховання засобами художньої літератури видається важливою і актуальною особливо у наш час, коли нові покоління перебувають у тривалому процесі так званої «переоцінки цінностей». Велика роль у естетичному вихованні належить мистецтву. Вплив мистецтва і літератури на розвиток особистості та її ціннісних орієнтирів є необхідним і унікальним [4, с.56].

Книжковий клуб «Автограф» популяризує новинки вітчизняної та зарубіжної літератури, знайомить студентів з творчістю відомих поетів та письменників Вінниччини (Сторожук В., Татчин С., Доляк Н. та інші).

Справжнім осередком культури, пропаганди музичних знань, спадщини великих композиторів виступає читальна зала музичного мистецтва, на базі якої діє літературно-музична студія «Гармонія», організаторами та натхненниками якої є фахівці бібліотеки Волошина Н. та Чернелівська Т. Мета літературно-музичної студії – прищеплення любові до мистецтва та літератури, виховання творчої особистості користувача.

У рамках студії відбулася творча зустріч з музикантом, композитором, професійним співаком І. Юрковським. Для любителів театрального мистецтва організовано зустріч з народним театром-студією «Сьоме небо» (створений на базі медико-психологічного факультету Вінницького національного медичного університету імені М. Пирогова). Молоді актори представили вистави «Одержимі морем» (п'єса британського письменника П'єра-Жакеза Єліаса) та «Над часом» (Анни Багряної). Бібліотека підготувала перегляд літератури «У гостях у Мельпомени». «І сценарист, і режисер» – таку назву має книга, представлена на виставці, де упорядником та автором кращих сценаріїв масових заходів є режисер-постановник Ревенко М.).

З використанням мультимедійних технологій проведено презентацію «Через пісню життя відчуваю», знайомство-відкриття з життям та творчістю Квітки Цісик, відомої американської співачки українського походження. Презентація супроводжувалася інсталяцією «Квітка-душа».

Проведено усний журнал «Зірка без світла», присвячений талановитій відомій французькій і світовій співачці ХХ століття Едіт Піаф (справжнє ім'я Едіт Джованна Гассіон). Було складено сценарій, розроблені буклети, надруковані афіші та репродукції портретів Едіт, підібрано ілюстративний матеріал, читальну залу музичного мистецтва, де було створено атмосферу Франції 30-50-х років, обладнано у вигляді кінозали. Організатори заходу, монтуючи фільм, за допомогою звукових ефектів намагалися досягти «ефект присутності» Едіт. Закадровий голос Піаф (французькою мовою) відтворювала бібліотекар Л. Мельнікова. Упродовж всього заходу лунали пісні у виконанні співачки. До заходу створено відеоролик на основі документального фільму «Таємне життя Едіт Піаф».

Творчо підійшли співробітники бібліотеки до організації перегляду-інсталяції «Життя у ритмі джазу», присвяченого 80-річчю від дня народження визначного українського вченого, доктора педагогічних наук, професора, автора понад 200 наукових праць з проблем творчого розвитку студентської молоді Бриліна Б.А. Експозицію презентували під музичний супровід творів автора-ювіляра.

У читальній залі музичного мистецтва експоновано виставку до 200-річчя від дня народження С.С. Гулака-Артемовського, на сайті бібліотеки розміщено віртуальну виставку «Фундатор української опери». Також було оформлено книжково-музейний куток «У його музиці біль і велич епохи» з використанням музичного інструменту – фортепіано та нотних видань видатного композитора, що є нетрадиційною формою демонстрації музично-інформаційних ресурсів з подальшим фотографуванням та використанням фотоматеріалів для віртуальної виставки.

Традиційно щорічно проводиться інформаційний перегляд «Фестиваль виставок», який за своїм різноманіттям привертає увагу студентів та викладачів. Тематика виставок вражає – поряд з традиційними – «Нові надходження» та «Праці викладачів ВДПУ» – «Цифрові новинки». Цікаво, естетично оформлено виставку «Мета музики – зворушувати серця» – до 330-річчя Й.С. Баха, яка стала прикрасою «Фестивалю». Цитата відомого композитора відображала настрій композиції, в якій відчувалась ніжність, весна та надія. На прохання викладачів до відкритого уроку підготовлено виставку «Інтерпретація музики Й.С. Баха», створено постійно діючу книжкову полицку «У вільний час».

Тематичні виставки супроводжуються «музичними паузами», під час перерви між парами звучать музичні твори класичної музики. На виставці «Повернуті із забуття» експонувалися раритетні ноти із фонду бібліотеки (клавір «Ярослав Мудрий» Г. Майбороди, «Зібрання творів» М. Лисенка та ін.).

До знаменних та пам'ятних дат оформлені виставки персоналії «Сузір'я українських музикантів. Ювіляри року» у циклі тематичних виставок під назвою «У полоні мистецтв»:

- 125 років від дня народження Л.М. Ревуцького(1889 – 1977) українського композитора, педагога «Л.М. Ревуцький: штрихи до портрету»;
- 170 років від дня народження М.А. Римського-Корсакова (1844-1908) композитора, диригента «Світ музики М.А. Римського-Корсакова»;
- 175 років від дня народження М.П. Мусоргського, (1839-1881) композитора «Великий піаніст, демократ, правдолюбець»;
- 135 років від дня народження П.І. Сениці (1879 – 1960), українського композитора, педагога, фольклориста, збирача і обробника українських народних пісень;
- Міжнародний день музики «Музика – це ліки для розуму»(Джон А. Логан);
- 80 років від дня народження К.Г. Муратової(1934), українського кінорежисера «Сторінки творчості».

А осіння пора року стала натхненницею створення виставки однієї книги «Образи природи у фортепіанній музиці».

З метою відродження народних традицій, виховання патріотизму, духовності майбутнього вчителя, персонал бібліотеки бере участь у загально університетських заходах «Дні народознавства», у майстер-класах, проводить комплекс заходів з даного напрямку.

Бібліотекою організовано цикл заходів «Духовність – храм душі людської», до яких увійшли:

- Виставка-інсталяція до новорічних свят.
- Творчий вечір «Великодні традиції українців» з майстер-класом із писанкарства та театралізованим дійством.
- Постійно діючі виставки «Книги-ювіляри», «В плеяді ювілейних дат».
- Постійно діюча виставка-вернісаж «Великі художники: життя, натхнення, творчість».

- Виставка-галерея «Світові скарби: музеї, колекції».
- Виставка-роздум «Театр і творче обдарування».

До Міжнародного дня родини приурочено презентацію творчого клубу «Креативне рукоділля», на якому ознайомили присутніх з різними формами рукоділля: плетіння з бісеру, орігамі, вишивка, витинанки тощо. На виставці-хобі «З родини йде життя людини», «Благополуччя родини – мірило розвитку прогресу країни», поруч з літературою представлені предмети, виготовлені працівниками бібліотеки та їх дітьми. Для учасників клубу проводилися майстер-класи із виготовлення ляльки та плетіння з бісеру. На черговому засіданні бібліотекар Єрмакова В. презентувала покажчик «Рукоділля: арсенал творчих ідей» та поділилася своїм досвідом з плетіння бісером.

В організації масових заходів бібліотека активно використовує електронні форми роботи, які дають можливість подати інформацію яскраво, динамічно, сучасно. Великий відсоток експонованих виставок, оглядів, переглядів містив інформацію на електронних носіях. Через сайт бібліотеки ведеться активна пропаганда читання, подається актуальна інформація, експонуються віртуальні виставки, перегляди нових надходжень, створюються блоги. Так, блог «Літературно-мистецька вітальня «Гармонія», сторінки творчого клубу «Креативне рукоділля», книжкового клубу «Автограф», на якому висвітлювалися події культурно-просвітницького життя бібліотеки, об'єднав усіх, хто любить художнє слово. Бібліотекою створено та представлено в Інтернеті презентацію усного журналу «Новатори ХІХ століття», присвяченого творчості композиторів «Могучої кучки», відеоролики («50 відтінків кохання», «Незвичайні театри», «Багатство театральних форм» (до Міжнародного дня театру), віртуальні виставки («Життя на кінчику пензля» (до 410-річчя з дня народження Гарменса ван Рембрандта), «Світ театру», «Марія Заньковецька:знана й незнана» (до 160-річчя з дня народження), «Тарас Шевченко в українському вимірі: поет, художник, етнограф» (до 200-річчя з дня народження), «Припадаю до ручаїв української культури» (до Великодніх свят) тощо.

Висновки. Мистецтво, як невід'ємна складова становлення духовно розвиненої особистості, є важливим предметом її навчання і виховання. Мистецька освіта – педагогічна діяльність, покликана формуванню творчої особистості, збагаченню художньо-естетичного досвіду, уявленню про різні види мистецтва, розвитку естетичних інтересів, смаків, потреб, морально-естетичних ідеалів, естетичного сприйняття людини та навколишнього світу, здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси.

Освітнянська книгозбірня по-новому усвідомлює свою роль у формуванні національної самосвідомості та світоглядних позиційні молоді, вихованні художньо-естетичної та духовної культури студентів, власними бібліотечними методами і формами, використовуючи традиційні і інноваційні технології, сприяє мистецькій підготовці майбутнього вчителя.

Бібліотека розширює сферу своєї діяльності з питань популяризації документів мистецької, художньо-естетичної тематики та організації цікавого дозвілля користувачів. Використовуючи різноманітні форми і методи роботи

бібліотека проводить перегляди та огляди нових надходжень, організовує виставки, презентує фонд з метою залучення студента до читання та споглядання альбомів живопису, долучає до світу прекрасного і розвиває духовну сферу молоді.

Література

1. Грабар Н. Культура дозвілля студентської молоді у бібліотеках вищих навчальних закладів / Наталя Грабар // Вісник Книжкової палати. – 2007. – № 7. – С. 16-19.

2. Грінішина І.І. Змістовне дозвілля студентської молоді в бібліотеках вищих навчальних закладів – важлива сфера формування особистості / І.І. Грінішина // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – С. 355-360.

3. Даренський В. «Мова» мистецтва як феномен екзистенційного діалогу / В. Даренський // Людинознавчі студії : зб. наук. пр. ДДПУ. Філософія. – Дрогобич : Вимір, 2005. – С. 54-63.

4. Куланіна А. Естетичне виховання засобами художньої літератури / А. Куланіна // Шкільна бібліотека. – 2010. – № 3. – С. 56-61.

5. Покровко О.Б. Робота районної бібліотеки з естетичного виховання молоді (з досвіду роботи клубу за інтересами «Парус») / О.Б. Покровко // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – С. 351-354.

6. Сохатюк Н.В. Світ краси й друкованого слова / Н.В. Сохатюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – С. 346-350.

7. Шрамко О.І. Мистецька освіта як шлях виховання духовності. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/2012-10-19-21-22-43/29/1202-mistecka-osvita-yak-shlyax-vixovannya-duxovnosti.html>

8. Шульга О. Посилення культурно-просвітницької та виховної функції бібліотек / Ольга Шульга // Вища освіта України. – 2008. – № 1. – С. 64-71.